

»Istra« ima još dužnika. »Istra« i nesavjesnih pretpoznara... Razumljivo je, da to koci naš rad i da ti dužnici ugrožavaju opstanak »Istre«.

DRŽAVNA BIBLIOTEKA
na Realnoj gimnaziji
L J U B L J A N A

Istra

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

»ISTRA« izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 28. II. — Broj čekovnog računa 36.789.

Pretplata: Za cijelu godinu 50 Din; za pol godine 25 Din; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku.

FILIPPO TURATI

Kao uviđek, tako je i onu večer došao staro Turati na predavanje u društvu »Giovanni Amendola« komu je predsedao. Predavanje je trebalo da drži Buozzi o uredenju Nove Italije.

Najviđenije ličnosti Antifašističkog pokreta su već bile na okupu u dvorani »G. Amendola«, koja se nalazi u nekoj tamnoj i zabitnoj ulici Montmartre. Bilo je i mnogo mlađih ljudi... Modigliani, socijalista sa neobično bijonom bradom je živo diskutovao uz mornog Buozzija, koji je sredinom svoga predavanja i kadkada, koju riječ dobio. Tamo je bio i Lussu, voda autonomističke sardinske partije i gladio svoju crnu kozu bradicu. Treses, rumena lica i ride kose je svojin plavim očima žmirkao prema ulazu gdje je na jednom hrpa mlađih ljudi bivala sve veća i bučnija.

Turati je sjedio sa nekim mlađim radnicima na ulazu, pobirao ulazninu od 2 franka i kadkada kazao koju riječ Roseliju...

Turatijeva pojava mi je najviše upala u oči. U čitavom njegovom širokom tijelu koje se činilo još jače radi kaputa, kojega je rijetko skidao, bilo je toliko mira i toliko filozofske sredenosti. Njegovo lice je imalo vječno izraz apostolske smirenosti i očiske topline tako, da sam se osjetio tako domaće, kada me je jedan od mlađih talijanskih radnika prestavio tom Ocu Nove Italije.

— Čini mi se, da sam vas već lani viđeo, samo tad ste bili sa još jednim vašim drugom iz Istre.

Začudilo me, kako se sjetio, da smo mlađi bili prestavljeni moj kolega i ja. Medutim Turati me nije gledao, već je nešto govorio s nekim radnicima, koji su ga čas za ovo, čas za ono okupili.

Nezgodno je govoriti na hodniku, u toj hrpi ljudi, a još je nezgodnije, kada čovjek osjeti, da bi trebao nešto da kaže i mnogo toga da čuje. Ja sam znac, da Turati, kao dosljedni socijalista svog posebnog tipa, ne shvaća tako rigorozno doktrinu Karla Marks-a i da ne misli o Slavenima ko taj naučni osnivač modernog socijalizma. Poznato mi je bilo njegovo široko shvaćanje kao i klasno, tako i narodno i nisam sumnjao da je on prije svega čovjek, koji razumije ljudsku dušu i da pripada jednom narodu, koji je mnogo žrtvovao za slobodu, ali ju je rijetko uživao, i zato može i da shvaća naše patnje...

Da, Turati je bio apostol jednog novog talijanskog naroda i jedne nove socijalne pravde. Turati nije bio doktrinarac. On je shvaćao život i zato sve što je napisao ili rekao nosi toliko pečat prilika njegove domovine i toliko ljudskog osjećaja za slobodom, jednakosću i pravicom, da ga nemožemo staviti daleko od Tolstoja, ako ga i nikako ne uspoređujemo s Lenjinom.

Turati je pisao u glavnom glasilu francuske socijalističke partije »Le Populaire« u doba bazovičke tragedije:

Talijanska vlada, koja se pogodbama i svečanim izjavama svojega parlamenta, dok je taj još postojao, obvezala da će poštovati samoupravu i kulturu drugorodaca, i koja je zatajila sve te obaveze čim su preuzeli vlast fašisti, podvostručila je optereiranstvo još posebnim tiranstvom napravljeno pripojenim narodnostima. U tom nastilju je išla tako daleko, da je otela djeci u školi njihov jezik, da je promjenila geografsku i obiteljsku imenu, da je promjenila natpisecak na grobljima. Kako dakle da se ne očekuju bune? I kako da se čovjek ne čudi, kad čuje, da ta vlada, koja se smatra glasnikiom svih nezadovoljnih i razočaranih radi mirovnih ugovora, traži da narodne manjine budu prama njoj lojalne. Sto se tite lojalnosti moralo bi se fašizmu odgovoriti: Neka gospoda fašisti daju sami dobar izgled. U svakom slučaju i to ponavljam - bilo bi potrebno, da se zajamči mogućnost obrane, da neovisnost sudaca nebi bila laž i da procesi budu doista procesi a ne pokolji. Sve se to dogada sred dvadesetog stoljeća u domovini prava pred ravnodušnim očima Društva Naroda, čija je članica i Italija i koje bi moralno čuvati međunarodno pravo i mir medu narodima.

Mislio sam na ove riječi Turatija i posmatrao ga kako govorii sa svakim i kako se sve topliji i intimniji krug oko njega skuplja.

Napokon Turati me pogleda blago: — Hm, vi ste iz Istre... I vi ste osjetili, što to znači fašistička batina kao i čitava Italija. Teško je bez slobode i pravice. Vi imate dve boli (Vot avete due guai). Jedna je krvavija od druge. — Vi ste lišeni i svoje gradanske slobode, svojih optičkih ljudskih prava kao i mi, ali vama je još mnogo gore, jer ste lišeni i svoje materinje riječi, jer se proganja i vaš narodni običaj. Vidite, fašizam tako sramoti talijanski narod dovodito ga do toga, da otimlje drugima slobodu i da si stvara tako neprijatelje.

Svi ne razlikuju fašizam od Italije i mno-

ŠTEVILNE ARETACIJE V MAČKOVLJAH

Mačkovlje, septembra 1932. Veliko žalostnih vesti vam javljamo iz Mačkovlja. Zadnje čase so jih precej aretilali. Med aretilanci so: Alojzij Štrajn, 21 let, njegov bratranec Alojzij Štrajn, star 25 let. Sredinom avgusta so aretilali druge štiri mladića: Alojzija Purgerja, star 28 let, Avgusta Tula, 20 let, Silvestra Purgerja, 17 let, in Štrajna Silvestra, 17 let. V Postojnji so vjeli Maria Tula iz Mačkovlja, ko je hotel ubežati čez mejo. Sedaj se nahaja u zaporu. Vzroki aretacije nisu znani, vsekakor pa so pri tem precej pomagali sledeći domaćini, ki so se prodali fašizmu: Tul Ivan, Jamšek, Vitez Marjan in Josip Tul.

Učiteljica Tonja Ritta, doma iz Ankone, skuša na vse načine zavestit otroke v Balillo. Par otrok je že pridobil za se s tem, da jima je darovalo po par čevljev ali po par nogavic, več pa še s tem, da je darovala njihovim staršem čez mero zlatnih objektov. Kljub vsem temu pa so otroke vspali v Balillo ali v »balille«, kakor pravijo domaćini le najrevnješi starši.

Te dan praznjuje u Mačkovljah žalostno obletnico. Preteklo je 11 let od kar so prve čete fašizma še pod direktivami Giunte napadle Mačkovlje ter požgale

domove štirim revnim kmetičem, pretepli 15 vaščanov do krvi, jih aretilali 25 ter jih odgnali u koparske ječe. Domačini se z žalostnim srcem in z gnevom spominjajo dneva, ko so »Linzichenechi« 20. stoletja roplali po vasi ter zaplenjeno blago javno prodajali na sejmu v Miljah. Spominjajo se zločinov, ki so se izvršili nad dekleti in ženami.

Tudi danes ne dajo Mačkovlje fašistom miru. Se vedno stikajo za mladino ter govore, da so Mačkovlje pravili ognjišče nemirov. Res pa je, da se vaščani zavedno in dostojo obnašajo. Še spomladi, ko je učiteljica organizirala veliko akcijo za vpisovanje v Balillo so se otroci kar čudoma sestali in medsebojno sklenili, da se ne vpišejo. Od 25 otrok se je vpisal samo eden, tisti pa je bil najbednejši u vasi.

Šola u Mačkovljah se imenuje po Benitu Mussoliniu. Skoroda gotovo je, da fašistična oblastva postavljajo podobna imena, samo z namenom, da bi se vaščani pustili izviziati ter napadli napis. Vidi se, da je 11 let terorja in trpljenja rodilo v vaščanima velik odpor, ki se danes še jasno in čisto odraža. (Mos)

PONOVNE ARETACIJE V GABROVICI

USODA IZDAJALCA IN EDINEGA VAŠKEGA RENEGATA.

Gabrovica, septembra 1932. V naši vasi je zadnje čase precej nemirno. Radi poloha na občinu Dekani so pri nas aretilali 7 oseb, od katerih niso še nobenega izpustili. Kai bo z njimi, se še ne ve. Dober vaščan Klement Purger je moral zbežati, ker ni dovolil svojemu otroku, da bi se vpisal v balillo. Osumljen je tudi, da je bil vodnik in agitator pri zadnjih vstajah.

Pred kratkim so aretilali zopet 8 vaščanova: Alberta Ivančiča, ki ima očeta v Jugoslaviji; Alojzija Primožiča, očeta 4 otrok; Dušana Purgerja, katerega brat je prostovoljno u jugoslovenski armadi; brata Teodora in Antona Ivančiča; Andreja Ivančiča; Albinu Barutu, katerega brat je orožnik v Jugoslaviji ter Benjamin Pečarija. Aretacija se je izvršila v jako velikem obsegu, ter veliko fašistično pompoznostjo. Ob enih popolnoči je prišlo v vas s tremi avtomobili 16 detektivov, dva oružnika ter 1 brigadir. Pri vseh aretilancih so izvršili natančne bišne preiskave.

Zanimivo je, da te Gabrovica ena izmed najbolj zavednih istarskih vasic. Do danes ni bili še nihče vpisan ne v »fascio« ne v »savanguardio«, ne v »balillo«, ter tudi ne v »dopolavoro«. Edini, ki je sodeloval v democijantskih, fašističnih vrstah je bil vaški magnat Ivančič. Fašisti, njegovi sodruži, so mu šli zelo na roko. V kratkem času je dosegel poleg tega, da je bil že vaški načelnik, še sedem naslednjih koncesij: gostilnje, trafiško, trgovino jestvin, zidarsko podjetje, postal je občinski čuval, zapriseženi cemilec ter sodniški pooblaščenec. Vendar pa klub vsem svojim koncesijam ni mogel vstrajati. Vaščani so ga bojkotirali. Ničen ni hodil k njemu ne v gostilnje, ne v trgovino, tako, da je v kratkem poletu popolnoma propadel ter žalostno pobegnil v Ameriko. Ivančič je bil tudi edini slučaj, da je spremenil svoj priimek v Giovannini. Tako ni pomagalo vse prizadevanje fašističnih vrst, da bi se en sam vaščan uprl proti vrstam vaščanov, ki so ostali zvesti svojemu prepirčaju. — (Mos.)

ARETACIJE U VIPAVSKOJ DOLINI U VEZI S DRUGOM OBLJETNICOM BAZOVICE

Gorica, septembra 1932. U okolici Vipave fašistička je policija u posljednje vrijeme vrlo stroga u postupku s našim svjetom. Ljudi se hapse bez ikakvog razloga. U zatvorima se muče i »istražuje« se neke imaginarni anti-državne zločine, o kojima uhapšeni redovito niti ne sanjaju. Prvih dana ovog mjeseca obavljene su mnoge aretacije u vezi s obljetnicom streljanja kod Bazovice.

U blizini sela Manče našli su karabinjeri izvješenu jugoslovensku zastavu. Bilo je to baš 6 o. mj. Zastava je bila izvješena na visokom stupu, a pod stupom bio je napis: Teško onome ko se je dotakne! Došla je policijska komisija, koju je pratila jaka četa karabinjera. Zastava je bila skinuta i odnesena u Goricu. Ali time nije stvar bila završena. Četa karabinjera i takozvana »Skvadra mobile« opkolile su selo Goče i Lože i ostala sela. Uhapšeno je mnogo »sumnjivih«. Iz Goča su are-

tirali 15 ljudi, a u Ložama dvojicu i odveli ih sobom. Nezna se još što će biti s uhapšenima i što će se razviti iz ovog slučaja sa zastavom. Svakako interesantan je sam događaj, jer pokazuje, da ima u našem narodu i odvražnosti i da je misao na velike mučenike živa i budna.

OSEM ARETACIJA

Krogla, občina Doline pri Trstu, septembra 1932. Tu sta bila aretilana jugoslavenska državljanka Pavla Marks in njen brat. Po par dneh preizkovačnega zapora sta bila izpuščena. Zadnje dni so aretilali 6 domaćih fantov, katerih imena še niso znana. (Mos.)

UPOR KMETOV V LOGU IN ARETACIJE

Log-Ricmanje, septembra 1932. Tudi v Logu pri Ricmanjih so se dvignili domaćini, ter uprl, radi davkov. Aretirani so bili slednji: Montagna (mehanik), Dobrila, Petaros, Ivančič. (Mos.)

DVIJE ARETACIJE RADI ŽEPNIH NOŽEVA

Gorica, septembra 1932. Pretekli teden se je izvršil v Gorici bombni atentat na fašistovskega pokrajinskega tajnika konz. Avernantija. Atentator je bombo položil na vrata tajnikovega stanovanja. Atentat je povzročil med fašisti ogromno razburjenje, številna policija je izvršila mnogobrojne hišne preiskave po Vipavski dolini, Krasu, Soški dolini in v Brdih Preis-kava je dognala, da je atentator pripadnik soške legije. Tisk o vsej zadevi trdrovratno molči.

OSUDJENI, JER SU SE OPIRALI MILICIONERIMA.

Trst, septembra 1932. — Pred nekoliko dana osudjeni su od tršćanskog судa Eugen Gorjanc star 19 godina i njegov otac Ivan Gorjanc star 60 godina. Eugen Gorjanc osudjen je, jer se nije htio pokoriti milicionerima, koji su ga htjeli uhapsiti, jer je pjevao u jednoj gostionici, na 6 mjeseci zatvora i 300 lira globe, a star Ivan na 1.100 lira globe, jer je u kući prilikom premetačine nadjena jedna stara pištolja, koju je Gorjanc čuvao kao kuriozitet.

ISTARSKI SELJAK NE MOŽE DOBITI POSLA NI KOD SVOG NAJBЛИZEG SUSJEDA, AKO NIJE UPISAN U FASISTИČKOJ USTANOVI.

Pula, septembra 1932. — Puljska općina objavila je proglašenje, u kojem je rečeno, da poljoprivrednici, koji uzmajaju radnu snagu za obavljanje onih poljskih poslova, koje sami ukučani ne mogu obaviti, moraju da traže radnike samo preko Ureda za uposlenje nezaposlenih poljodjelaca. Municipij upozorava, da će sví oni, koji se ogriješi o ovu naredbu biti kažnjeni globom od 50 do 300 lira za svakog radnika uzetog mimo urede...

— Ovi su bili irentisti, jeli? dobaci jedan od grupe.

— Neka... Zar se može izjednaciti irentizam progonjenih, streljanih i pauperiziranih radi samog pripadanja jednog drugoj rasi, irentizmu imperijalista i buržuja, koji uime ekspanzije i interesa braće svoj narod. Nacionalizam je često forma skupnog socijalnog osjećaja i treba ga shvatiti.

— Kod nas u Istri, dometnih, je nacionalizam često osjećaj onih koji brane svoje obiteljske svetinje, svoj jezik i hleb i taj nacionalizam nije nipošto jednak drugim.

— Tačno, nacionalizam nasilja i organizovane bande, je onaj koji vlada sada u Italiji i mi trebamo da se uvijek zauzmemos i da saradujemo sa onima, koji braneti svoja prava na narodnost i na život, stoje u vječnoj borbi sa fašizmom.

Turati nije mogao dalje govoriti. Pred vratima su se čuli povoci i počeli su padati batine. Sve se uskomeša...

To su komunisti napali mlade socijaliste na ulazu... Neki su bili ranjeni, a neki su tak bili odvezeni na automobilima.

Turati je samo tužno gledao i polako se približio vratima. Nisam čuo što je govorio. Tek se vidio njegov svetački lik...

Samo kad je ušao u dvoranu i otvorio uwođnom riječu predavanje Buozzija zapamtio sam njegove riječi.

— Priroda ne trpi nasilja. Narod tako ne. Silom se ne postizavaju uspesi, nasiljem se ne može nikoga uvjeriti o pravednosti neke ideje... Nasilje i teror kvarne i one koji to upotrebljavaju i one koji su terorizirani, jer nasilje postaje princip. Mi svi težimo za mirom, za pravednošću i za slobodom... i to što tražimo za sebe nikomu ne niječimo...

Uz burni aplaus Turati je sjeo...

* * *

Tko bi rekao da će Turati, preko koga su prešla sve peripetije talijanske povijesti zadnjih četrdeset godina, moći da umre. Kao što su bili njegovi principi tako blizu životu i

IZLET DRUŠTVA „ISTRA“ IZ NOVOG SADA U BEOGRAD

NOVOSADSKA »ISTRA« PRISUSTVUJE KORPORATIVNO SA SVIM SVOJIM ČLANOVIMA KONGRESU SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANTSKEH UDRUŽENJA IZ JULIJSKE KRAJINE U BEOGRADU.

Prilikom Kongresa Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženja u Beogradu, dne 11. septembra 1932. priredilo je društvo »Istra« iz Novoga Sada veliki izlet u Beograd, da tom zgodom vrati posjet bratskom društvu »Istra-Trst-Gorica«, Beograd, koje je 14. augusta o. g. u tako lijepon broju posjetilo svoju braću u Novome Sadu, kojom prilikom su priredjene nezapančene ovacije i manifestacije Istri i Gorici te našoj braći u rostvu, o čemu je naš list donio opširan izvještaj.

Već u 6 sati u jutro počeli se sakupljati članovi »Istre« na novosadskoj stanici. Stanica je vrvila od velikog broja Istrana i Primoraca, koji su se prepoznivali po značkama. Tu smo već našli članove iz provincije, a kad je stigao subotički vlak, priključili su nam se i članovi novog društva »Istra-Trst-Gorica« iz Subotice. Pošto su se dočekali svi članovi »Istre«, stavila nam je stanica na raspolažanje 5 velikih vagona, koji su jedva mogli da prime onoliki broj članova i prijatelja, tako da su se mnogi morali smjestiti po drugim vagonima.

Bio je to pravi istarski voz, jer je na svakom vagonu stajao natpis »Istra Novisad«.

Uz burne poklike i veselu pjesmu krenuo je voz oko 7 sati put Beograda. Na stanicama do Beograda dolazili su mnogi članovi, koji su od novosadjana bili oduševljeni pozdravljani. U cijelom vlaku vladalo je veliko oduševljenje i raspoloženje. Pjesma se orila. Nakon dva sata vožnje vlak ulazi u beogradsku stanicu. Tu su nas dočekali braća iz Beograda na čelu sa predsednikom Saveza g. Dr. Ivanom Čokom, g. Mohorovičićem, predsednikom Omladinske sekcije, te mnogi članovi novosadiske »Istre«, koji su noćnim i jutarnjim vozovima stigli iz Srijema i Banata. Pred stanicom dočekali su nas članovi beogradskog društva u velikom broju. Čim smo izlazili sa stanice, dočekali su nas oduševljeni poklici i pozdravi. Goste iz Novog Sada pozdravio je lijepim govorom g. Mohorovičić.

Našto se formirala velika impozantna povorka na čelu sa velikim natpisom »Istra« Novisad, kroz glavne beogradске ulice do mesta, na kojem se imao održati Kongres Saveza.

Dolaskom novosadjana na Kongres bila su zauzeta sva mesta velike dvorane, te je izgled bio još svečaniji. Kongres je otvoren g. Dr. Ivan M. Čok, predsednik Saveza, koji je toplim riječima pozdravio mnogo brojne delegate iz cijele Jugoslavije, a naročito novosadjane, koji su došli u tako velikom i neočekivanom broju. Novosadjani su oduševljeni poklicima pozdravili Kongres i njegovo predsedništvo. Zatim slijedi otvaranje Kongresa i rad koji traje do 1 sata, kada je priredjen zajednički ručak u hotelu Ženeva i Evropa (kod Mate). U ovom posljednjem hotelu bili su sakupljeni skoro svi novosadjani. Ručak je protekao u najboljem raspoloženju, kada je uzeo riječ g. Marin Glavina i održao vaten patriotski govor. Prekidan je oduševljenim poklicima i manifestacijama. Gosp. Ive Bolonić, koga su novosadjani upoznali i zavoleli još 14. pr. m. i ovog puta oduševio je goste. Svojim govorima držao je cijelo vrijeme raspoloženje na vrhuncu. Iza ručka održana je zabava uz glazbu i pjesmu. Oko tri sata otišli su delegati da nastave rad na Kongresu, dok su se ostali razišli po Beogradu, da se oko 6 sati ponovo vrate i zajedno sa braćom iz Be-

Pripovijest „Istre“

Zastava na vjetru

Jože Jeram (Nastavak 31.)

U svjetloj i prostranoj sobi učiteljevog stana ležao je njegov sin Roman. Oko glave imao je ovijen bijeli povoj, koji mu je hladio boli. Gledao je u strop. Iz nejasnih slika i prividjenja dolazila je njegova duša lagano u svijesti. Prije se nije sjećao ništa dogodjaja ništa ikakvog drugog detalja oko dogodjaja, a sad je njegovo sjećanje lovilo sve više maha i sve se više približavalo onome, što se s njime zabilo. Magleni likovi poprimali su sve više i sve jasnije konture i čvrstu formu.

Pred oči mu je došao kao u nekom mraku čovjek, koji je po spoljašnjim nekim znacima mogao biti gospodin, ali ga nije pravo raspoznavao. Osjetio je njegovu snagu a zatim udarac po čelu i ništa više... Tek polaganje iz nekog šuma počeo da se budi i otvorio je oči. Osjetio je da ga nešto po čelu hlađi, kao da se toči voda u vatru, da se ta voda širi i postaje jezerom... Tad je u tami zagledao čovjeka, koji se je naglo udaljio. Htio je viknuti za njim, ali nije mogao...

Opet je zaspao i ponovno se probudio. Vidio je kries, koji je gorio u daljinu i neka vika dolazila mu je do ušiju. Uzalud je razmišljao, gdje se nalazi i što to znači... Iz trećeg, posljednjeg polusnaču je plak. Onda je s mukom ustao i posrušio je na stazi...

Već su bili karabinjeri otišli i samo su dvojica bila ostala u veži škole, kad je slabim korakom posrećući išao čovjek kroz selo, u crnu uniformu odjeven i ruku je držao na čelu. Bio je vrijedan smilovanja, ali nikao mu nije prisao, pa ni onda, kad se mukom nagnjao na bunar, da bi dosegao kapljnu vode. Svi su ga izbjegavali.

U to su se otvorila vrata jedne kuće i iz nje je izšla u crno odjevena i zaplakana žena i pristupila je bunaru. Izvukla je vodu iz njega i ponudila mu.

Za trenutak susreli su se pogledi žene i crnog mladića. Prepoznali su se.

On je bio učiteljev sin Romano, ona mati Medenovih, koje su karabinjeri odveli. Ženi su zadrhtale usnice, a mladić je svoj pogled oboorio u zemlju. Popio je par gutljaja, ruku je umocio u vodu i ovlažio si čelo. Tiho je zahvalio i otišao proti školi...

koje je društvo »Istra« svojim radom i propagandom predobilo za svoju stvar.

Kompaktnost, sloga, straga disciplina i svijest, glavni su uvjeti, da svaka priredba novosadske »Istre« uspije preko svakog očekivanja. O tome su se mogli osvijedoci i brojni delegati svih bratskih organizacija, koje su bile zastupane tog dana na Kongresu. U radu ne učestvuju samo članovi Uprave, ne vrši svoju dužnost samo Odbor, već redom svi članovi. Svaki se zalaže, da svojim, makar i najneznatnijim radom potpomogne društvo u njegovom zadataku. Istarska nacionalna svijest, bratska sloga i ljubav do otrgnute grude, vodi novosadske Istrane i Primorce, dok sve druge ostavljaju po strani. Lična pitanja, neglasice, sporovi i nesloga, to je kod novosadjana nepoznato. O tome se nikada nije raspravljalo. Toga nema a i nesmije biti.

14. avgust i 11. septembar 1932. ostati će u životu naše emigracije i našeg društva dva neizbrisiva dana. 14. avgusta otpatili smo braću iz Beograda, a 11. septembra vratili smo se iz Beograda sa još većom vjerom i voljom za rad i pobjedu naše svete misli i ideje. Nade, koje se, kako smo primjetili, polažu u naše društvo i naš rad, mi ćemo znati ostvariti i opravdati, što ćemo do godine, ako Bog da i pokazati.

Mi se ovim putem najtoplje zahvaljujemo vodstvu našega Saveza, u prvom redu predsedniku g. Dr. Čoku, te vodstvu i članovima bratske organizacije »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda, koje se postavalo, da nam je boravak u Beogradu bio više nego ugodan i uvjerenamo ih, da su utisci, koje smo sobom ponijeli, nezabavni.

Barba Lujo.

„VIOLENZE JUGOSLAVE NELL' ITALIANISSIMA VEGLIA“

»Jugoslavenska nasilja u natalijanskom Krku pod ovim bučnim naslovom izlazio je članak protiv naše države u ilustrovanom talijanskom tjedniku »Il Legionario settimanale degli Italiani all'Ester«. Taj Legionarac priča strahovite priče o patnjama Talijana na otoku Krku. Veli da su Talijani na Krku izloženi bitnesnim i divljim progonima sa strane besposličara, zaštitenih od jugoslavenskih vlasti u Krku. Napadnuti bili su neki Giovanni Racher (još mu nisu promjenili ime, a vidi se da je starinom »Švabo«), a drugi Antonio Carabai. Taj njihov Carabai, to su naši Karabajići. Od tog plemena imade mnogo naših čestitih i poznatih ljudi. Bajtici se sigurno boriše u drevne dane protiv janjičara, i zato ih Turci provože baš kao i Grgorjević »Karač (crni za Turke). I jedan potomak tih Karabajica, koji su spasili glavu od turškog kolca, i dodoše na Primorje među svoju braću, prerasio je svoje ime u Carabai (ili mu ga ukazom promjeniše). Svakako je taj gospod Carabai zatajio svoje predate. Mi ne znamo da li je dobio zastuženu platu izdajice, ali pravo je da ga fašisti, positivatelji slobode i svoje i tude, nabiju na kolac. Ej brate Carabai s koca na kolac! Niže to još ništa, već »Legionario« još i priča kako su naši omladinci htjeli da ubiju nekog radnika Alada Giorgiola. Ljudi božji, kad vam je tako teško u Jugoslaviji, imade toliko svojih vapora koji ovamo dolaze nizašto, pa spasite tu svoju braću, koja su i sebi i nama na putu, ukrcajte ih na svoj brod (dosta je jedan!) pa ih prenesite kući. Vjerujte mi možete ih prenijeti scon un viaggio i iz Splita i iz Krka. One druge, toliko ih ima, prenijete mi mukte ne jednom trabakulu. Ispustih još jednog talijanskog mučenika »Carlo Lusina« Cača moj, i ovo je naš odrod. Lug — Lužina! Promijenite mu ime u Boschi ili Selvini. Mi vam ga poklanjam. Fran Maršekan.

ILICA 128 **Nabavljajte Pokućvo**
kod S. D. Opačić i Sinovi
ILICA 128 **uvlastitojku** **telefon 62-39** **ILICA 128**

Roditelji su bili zaboravili na njega. Niko nije pitao, da li je bio on medju onima, koji su te noći napali selo. Vjerovali su, da je ostao u varoši. Na njega su zaboravili i drugovi. Nisu se prebrojili, kad su otišli iz varoši. U burnim trenutcima napadanja, požara i vike nisu mislili ko je sve na okupu, a ko manjka.

Kad je Zorzut opazio svog sina bližedog, s velikom modricom na čelu ostao je usputn. Nastalo je začudjenje i pitanja, koja su navirala. Roman nije mogao odgovarati. Gledao je i sve mu je bilo veoma nejasno.

Llegi su ga u postelju i ostavili ga samog, jer je tako želio. Iznenada su se lagano otvorila vrata, a na pragu je stajala mati. Njena ljubav nije mogla da podnese zabrane da ne ulazi. Pogledala je milim okom sina, a on je maknuo usnicama. Pristupila je bliže, gledala ga a niz obraze potekle su joj suze.

— Roman! — nagnula se k sinu — tripiš li? Gledaj sine, pa zar je pravo ono, što činite? Gledaj, ja ti još nikada nisam to rekla. Moj otac je bio isto takav. Ja sam Slovenka pa ipak sam tvoja mati. Pa nije pravo ono, što radite. To se ne da tako jednostavno izbrisati...

Sin je gledao majku. Lagano se digala njegova ruka i pogledala je majčine sjede kose...

S tim trenutkom počelo mu se sve vraćati u sjećanje. Nikad se nije pitao čemu sve to što čini i što čine svi njemu slični. U svojoj mlađosti, koja je bila kratka, nije nikada našao vremena, da bi se izobrazio. Jednostavno je jurnuo u vojnički život crnih košulja. U dosad tog života spopala ga je želja za avanturama. Niko nije pitao za uzrok i svrhu. Slijepo su se svih pokoravali zapovijedima i kao neka omama obuzimala je njihove duše. Samo oca video je pred sobom i na danu te prikaze blistale su riječi: i otac tako hoće!

A sad je došla pred njega majka. Prvi put u životu. Uvijek je tapala tihu i poniznu po kući i o nikoga se nije spoticala, bila je odana mužu i djeci i nikad nije progovorila riječi ni u veselim ni u žalosnim danima. A sad je nešto buknulo iz nje: »Ja sam Slovenka. Pa nije pravo ono, što činite. To se ne može tek onako da izbriše...«

Nije pravo ono, što radimo? A što radimo? A zar ne bježi i njemu tako rado slovenska riječ na jezik? Zar ga nije još nikada obuzelo podsvjedočučvstvo stida i otpora protiv toga, što počinje... On si je utvrdio, da je važan član društva, u kojem je bio i bio je uvjeren, da se oči sviju upravljaju na njega.

Službeno saopćenje Saveza jugoslovenskih emigrantskih organizacija

1. Ona lica koja su na kongresu 11. o. m. u Beogradu bila izabrana u direktorij, nadzorni odbor ili koji odsjek, a nisu bila prisutna na kongresu, zamoljena su, da odmah jave predsjedniku saveza, da — li prihvataju izbor.

2. Nadzorni odbor kao i pojedini odsjeci zamoljeni su, da se u toku 8 dana konstituišu i da rezultat jave predsjedniku Saveza.

3. Pošto u smislu izmjenjenih pravila pročelnici pojedinih odsjeka postaju članovi direktorija, predsjednik Saveza sazvat će sjednicu direktorija tek pošto mu odsjeci budu javili kako su se konstituisali. Predsjednik Saveza.

TOČKE SAVEZNOG PRAVILA, PROMJENJENE NA KONGRESU 11. SEPTEMBRA 1932.

Član 12. Direktorij se sastoji iz predsjednika, prvog i drugog podpredsjednika, tajnika i blagajnika, koje bira kongres poimence između saveznih udruženja, nadalje iz trojice članova direktorija, koje bira kongres skupno te konačno iz pročelnika pojedinih odsjeka.

Direktorij je sposoban za stvaranje zaključaka, ako je prisutno bar 7 članova direktorija.

Član 14. Predsjednik, tajnik i blagajnik saveza sačinjavaju eksekutivu, koja ima da sprovodi zaključke kongresa i direktorija.

Član 15. Kongres bira na svom redovnom godišnjem skupu između članova učlanjenih udruženja pojedine odsjeke za razne grane svoje djelatnosti, a naročito socijalni, statistički, publicistički, gospodarski i organizatorsko-propagandistički odsjek. Svaki se odsjek sastoji najmanje od 3 člana.

Član 17. Organizatorsko-propagandistički odsjek ima da daje inicijativu za predavanja, priredbe i uopće za intenzifikaciju rada u društvenim i osnivanje novih organizacija, podržavanje veza medju pojedinih organizacijama.

ISPRAŽNJENA MESTA V SAVEZU.

G. Dr. Boris Furlan, odvetnik in priv. docent iz Ljubljane, ki je bil na kongresu 11. t. m. izvoljen podpredsjednikom Saveza, se je na izvolitvi zahvalil s pismom sledeće vsebine:

Savezu Jugoslovenskih emigrantskih udruženja u Beogradu.

V roku predsjednika Dr. Ivana Marije Čoka, odvetnika u Beogradu, Miloša Pocerca 23/a.

Iz poročila v današnjem »Slovencu« o zborovanju Vaše Zveze sem zvedel, da sem bil izvoljen za podpredsednika in to proti kandidatu Dr. Puca, pri čem se je baje pripetil tudi incident, da so člani Soče demonstrativno zapustili zborovanje.

Nisem imel pojma, da pridevam u poštev za mesto podpredsednika in ugotavljam, da me ni nihče vprašal, ali bi mogel tako mesto prevzeti. Ce se mi poleg tega povedalo, da bo moja kandidatura postavljena proti kandidaturi dr. Puca, bi bil moral zborovanju po svojem najglobljem prepričanju svetovati, da se odloči med obema za dr. Puca, ki po svoji poziciji, po svojih zvezah in ki po svojem dosadanju delovanju zasluži brez vsakega pomisla prednost.

Današnje poročilo me pa poleg svega spravlja v zelo nevišen položaj, ker izgleda da sem se za kandidaturo potegoval

Jedne noći se izgubio. Kad je ležao medju lozama u vinogradu, niko se nije sjetio da manjka, niko ga nije pozvao imenom, niko ga nije tražio. Otišli su kao da ga i nije bilo medju njima. Ruka zaplakane žene pružila mu je vodu...

Stupila je lagano u sobu Karmen i otac. Sin je pogledao po njima i kao da se probudio iz misli zapita:

— Što se dogodilo?

— Ništa, — rekao je otac. — Četiri su odagnali. Dva Medenova...

<p

in prodrl proti dr. Pucu. Iz pogovora z dr. Pucom sem poleg tega še posnel, da je on prav tako malo vedel, da ga bodo postavili za kandidata, kakor jaz sam.

Z ozirom na vse to se razume samo po sebi, da ne morem sprejeti mesta, na katerega sem bil izvoljen, in Vas toplo prosim, da storjeno napako popravite. Z odličnim spoštovanjem Dr. Furlan s. r.

V direktoriju je potem takem eno mesto izpraznjeno. Na poslednjem kongresu je bil vsprejet enoglasno sklep, da smo direktorji (enako kakor nadzorni odbor in vsak odsek) na eventualno izpraznjeno mesto kooptirati drugega člana.

PREDAVANJE U "TABORU".

Ljubljansko emigrantsko društvo »Tabor« priredilo je 15. o. m. predavanje, koje je održao Srećko Logar.

POSNEMAJTE!

Gosp. Braz Adolf, upravitelj pošte v Prevaljah in pismonoša istotam sta nabrala za Delavsko prosvetno in podporno društvo »Tabor« v Ljubljani Din 421. — Najlepša hvala!

MIRNO SPAVAJ, DUŠANE!

Dušan ni bil iz naših vrst. Ni bil rojen tam, kjer mi, tudi ni pribelzil z nami od tam. Vendar pa nam je tako teško po njem. Saj nam je bil brat.

Dušane, ne veš kako nam je bilo, ko smo izvedeli za Tvoj konec. Zaprli smo se vase in tih notranjih jok je bil, ki nas je spremjal vse dolej, ko je padla zemlja na Tvoj grob in Te zakrila našim očem.

Nisi bil iz emigrantskih vrst a vendar naš, saj Ti je Tvoja Nacionalna ideja, ka-

teri si zvesto služil vse svoje življenje govorila, da smo si bratje vsi, i oni z juga naše domovine, i oni na severu, pa tudi vsi tisti, ki bivajo še v sužnosti.

Emigracija v Kranju je s Teboj izgubila človeka, ki ji je vedno bil dober prijatelj iškren somišlenik in soborec in rado-daren dobrtnik.

Dušane! Hvala za Tvoje dobro srce; mi vsi Te bomo ohranili v najlepšem globokem spominu, posebno pa Te bodo znali ceniti Tvoji pobratimi. Tvoj duh je med nami, Dušane, in najsrcenejši bomo tisti dan, ko se bomo Pobratimi svobodni zbrali na Tvojem grobu in se Ti zahvalili za Tvoje delo. Spavaj mirno, Dušane!

BEGUNCI IZ LOŠINJA.

5. ov. mjes. stiglo je u Silbu (otok Silba, Dalmacija) šest porodica sa otoka Lošinja. Pobjegli su iz Italije, jer im je, kako pričaju, nemoguć životni opstanak. »Ko nije upisan u fašu taj se nemože ni zraka najesti, a kamo li kruha« veli jedan član obitelji.

Prešli su ovamo, i... »da je Jadran kopno, pola bi Italije pohieglo amo... Predali su se u ruke vlastima u nadi da će im one doći i susret i poslati ih u koji kraj gdje će moći da zarade koru hleba.

U FOND ISTRE

U Fond »Istre« doprinijeli su Dr. Sime Žužić, advokat, Zagreb, Din 52.—, Tomo Jurković, Kočevje Din 6.—, Ivan Ladavac, Aleksinac Din 50.—, društvo »Orjeme«, Kočevje (sabрано na sastanku 7. 9. 1932) Din 50.—. U prošlom broju objavljeno Dinara 2061.50. Ukupno Din 2219.50.

SITUACIJA NA

NAŠEM MORJU

Zgodovina gre mirno svojo pot da je, brez ozira na želje tega in onega naroda, kakor ohranja narava vrsto in ne posameznika! Slovanska pleme so bila do danes za drugimi, danes vstajajo in hočejo svoje mesto v zgodovini.

Ob Jadranu sta naseljeni od začetka zgodovinske dobe dve plemeni; na eni strani latinsko, na drugi slovansko. Do pred kratkim je tudi na slovanski strani vladal latinski vpliv, danes mu je odklenkal! Slovansko pleme je ustavilo svojo slovansko državo in stem dnem začne boj, ki mora končati z zmago slavenstva na slovanskem bregu! Vsaka misel, ki se v zgodovini začne, mora dozoret in se tudi uresničiti. Naravno je, da je slovansko pleme začelo na najoddaljenejšem delu obale vzpostavljati svoje stare pravice, toje v Dalmaciji. Zato se je italski vpliv ojačal bolj na jugu v Albaniji, da sovražniki ujame. Severni del naše strani, to je našo Goriško, Trst in Istru z Reko — je tuji vpliv še bolj stisnil v svoje kremlje, ker se je upravičeno zbalza svoje gospodstvo na slovanski strani morja. Vmes je ujeta Dalmacija in izhoda iz morja ni, le umika od obale, od morja proč, na kras, je odprta pot. Tudi tega ni dovolj, v Dalmaciji je zaleden klop in ta klop bo težko pustil tisto mesto! Situacija je najjasnejša in nikakor razveseljiva, ne prijateljska, ampak bojna.

Zato je naš pokret za svobodo naših zaslužnih bratov boj za slovanske pravice do morja, ob katerem so naseljeni Slovani. Italijanske nesramnosti, ki jih uganjajo na naši zemlji so iz strahu pred Slovani, ki vstajajo, in ki ne padejo več v zaspansost! Zato je Dalmacija še vedno v nevarnosti pred italsko pozrešnostjo, zato je »osvoboditev« Dalmacije v Italiji na

dnevнем redu. Oni hočejo biti »naši prijatelji«, samo mi naj bi se u maknuli njim od morja na celi črti. Kdo je še tako naiven, da verjame, kar nam lažejo o svojih »bratih«? Cilj je jasen: vse morje, obo obale! Jasno je tudi čemu Albinija, čemu grški Dodekanez. Cilj je: Mare nostro!

A za takrat so delali račune brez krčmarja. Prepozno povikajo; rimska taktika ni za nič v moderni dobi. Njej se zapostavlja naše mlado slovensko stremljenje po svobodi. Prepozna je Italija tudi s politiko, ker dodanes bolj v zgodovini stopajo na dan. Mi in to bojno pozicijo ni svojo obkolitev neboemo več dolgo gledali križem rok, za nam bo Italija sama prebudila Albance z nerodnim draženjem na grčkih otočkih bo vzdramila tudi Grčko.

Zgodovina gre svojo pot naprej, o gospodje, in se ne briga za jezo odstavljenih Rimljjanov! Vsaka kultura se rodi, raste, doseže svoj višek in pada, umikajoč se drugemu plemenu, novim ljudem, novim narodom!

Naša država rabi morje kot človek zdravljiva. Za nami so drugi Slovani, kjer je zgodovina razkosala in ločila od morja: Poljaci, Rusi, Čehoslovaki! Jugoslovani silijo na tri strani, na Jadran, na Grčko morje in na Crno more! A Crno more je celo Ruse ustavilo in ta »čor sokak« bo mogoče stoljetja slovanski morski problem. Grško morje je grško in v prijateljevi hiši ni nikdar doma. Vse drugo je naše morje. To morje je slovansko in je izhod v široki svet, postati mora samo vsa obala naša, svobodna Reka, svoboden Trst, svobodno more in naše!

Naš pokret je slovanski, naši bratje na Primorskem in v Istri so v suženjsko železo okovana glava jugoslovenskega telesa. A. M.

SMILJE-VRELO

Nedavno je izšao iz štampe 1. broj (septembarski) ovog dječjega lista koji je odlično redigiran, stekao veliko priznanje širom naše domovine. Natpismi sliki i veoma ukusne umjetničke ilustracije pojedinim pričama i prijevjetkama u ovome broju izradio je stalni ilustrator »Smilje-Vrelo« i poznati slikar g. Maurović, pa one svojom živosti i osobito snažno iščitanim psihološkim momentima pojedine prikazivane situacije mnogo pridonose zanimljivosti ukupnoga sadržaja ovoga broja.

Kako je »Smilje-Vrelo« do danas medju svoje saradnike prikupilo naše najvidnije starje omladinske pisce i pjesnike, pa pored njih velik broj mladih talenata prijavila, to su več v ovom prvom broju obje kategorije prijavljena i pjesnika brojno zastupane. Pored Tonija Bogumila koji je zastupan dvjema nježnim pjesmama, jedna izmedju njih kajkavska, pa Pavića Nikole, finoga posmatrača prirode i dječje pise, koji u ovome broju štampa vedru pjesmicu »Vrabac«, Krajačića Ljudevita, svoju krépko pisano i plastički iznešeno scensku sliku »O Vidovdanu« (pričanu u Hrv. Kazalištu dne 29. VII. 1932. god.) spomenut vrijedi i lijepu pjesmu Krste Mihotića, pa od mladih radnika pjesmicu Cvitanu Gabriela »Pred poplavu«.

I prijavljeni gotovo sami mladi radnici u području omladinske književnosti, brojno su zastupani. Tako Cerovac Luka, Puček Martin, Rivički Vlad, pa od starijih naš odlični pjesnik Barbare Rike. Prvi broj ovoga našeg najstarijega i renomiranog dječjeg lista donosi još u prijevodu osobito ljipe priče: indijsku »Presahla rieka« i priču bugarskog odličnog prijavljenca Vl. Malčeva »Zec«. Tako je prvi broj upravo krcat prelijepim sadržajem, a nije pri tome zaboravljeno i na druge zanimljivosti, jer na omotu donosi »Smilje-

Nasa kulturna kronika

KNJIŽNICA PAZINSKOG PRIPOMOČNOG DRUŠTVA PRENESENA U KRK.

Zagrebački »Obzor« donosi:

Kad je godine 1918. bila okupirana Istra po talijanskoj vojski, morala je, među ostalim našim institucijama, i hrvatska gimnazija u Pazinu da prekine svoj rad, makar je baš slijedeće godine t. j. 1919. godine imala da proslavi dvadesetu godišnjicu svojega opstanka i odgajanja narodne inteligencije za Istru. Knjižnica pazinske gimnazije sastojala se djelomično od knjiga što ih je gimnaziji dalo na uporabu »Djakačko pripmomočno društvo u Pazinu«. Ovomu je društvu bila zadaća potpomaganje osobito siromašnijih dijaka. Predsjednik društva bio je dr. Dinko Trinalstić, današnji senator, a tajnik prof. i katehet Franjo Frankola. Kad su Talijani u Istri počeli da vode svoju »nesavezničku« politiku, odlučilo se, da se na vrijeme spasi što se može. U prvom redu stale su se spašavati knjižnice. Tako je tajnik »Djakačkog pripmomočnog društva« prof. Frankola poduzeo da se društvene knjige, koje se nalaze u gimnaziji, stave na sigurno mjesto. Smatralo se, da je to sigurno mjesto pazinski franjevački samostan, jer su njegovi redovnici bili iskušani nacionalni ljudi. Stoga je doondašnji direktor gimnazije pok. Ivan Kos dao zatvoriti knjige »pripmomočnog društva« u 14 sanduka i otpremiti na čuvanje u samostan, a to negdje u prosincu godine 1918. Naši su se ljudi iz Pazina većinom kud koji razbjegli, a morali su da odu i naši franjevcii iz pazinskog samostana, a na njihovo su mjesto došli Talijani.

Knjige su ostale i nadalje u samostanu pohranjene u jednoj sobi, i talijanski su franjevcii bili ipak toliko lojalni da u knjige nisu dirali. Kad su neki od uprave »Djakačkog pripmomočnog društva« zaključili — doista ne na formalnoj sjednici — da se knjige iz Pazina prenesu u novoosnovanu istarsku gimnaziju u Krk (godine 1921.), da ne bi propale ili došle u bogznačje ruke, povjerili su posao oko otpreme knjiga direktoru Kosu, koji je gotovo jedini ostao u Pazinu.

Stvar s knjižnicom vukla se do lanjske godine bez rezultata, a na koncu se protečulo da je bivši pazinski direktor Kos umro. Tada se odmah mislilo, da je i knjižnici »Djakačkog pripmomočnog društva« odzvono. Kad glej! Jednoga dana dobije direktor gimnazije u Krku obavijest od gvardijana pazinskog franjevačkog samostana, inače Talijana, da se kod njih nalazi u pojhri več preko 10 godina 14 sanduka knjiga odredjenih za gimnaziju u Krku. Knjige da je imao da otpremi direktor Kos, ali, kako je on umro, on izvješčuje, ako krčka gimnazija ne podigne te knjige u roku od dvadeset dana, oni da će knjige prodati. Nakon te obavijesti direktor g. Nakić-Vojnović poduzeo je odmah sve da dodje krčka gimnazija do tih knjiga, jer je ona ko na knjigama dosta siromašna. Preko privatnih otpremnika sanduci su knjiga doista dopremjeni na Krk prošle zime, a franjevcima je u Pazinu plaćena nevelika sponza za ležarinu.

U krčkoj su gimnaziji sanduci — 14 na broju — otvoreni, knjige popisane i spremljene. Prispjelih knjiga ima nešto preko 930, i to većinom u vrlo dobrom stanju. Redovnih izdanja Jugoslavenske akademije zagrebačke ima 416 svezaka, izdanja Matice hrvatske 420 knjiga, časopisa 97, a ostalih 19. Od ovih je interesantno spomenuti Kašićev Ritual iz godine 1640. u dobrom novijem uvezu. Knjige su spremljene u poseban ormari na uporabu novoj istarskoj generaciji. Vode se posebno, naročito na želju bivšeg tajnika »Djakačkog pripmomočnog društva« prof. F. Frankole, u svetoj želji, da bi se jednom vratile na svoje pravno mjesto.

V. S.

TALIJANSKA BIBLIOTEKA O DALMACIJI.

Kakve sve napore čine Talijani, da literarnim sredstvima dokažu svoje pravo na našu Dalmaciju, vidi se iz tog, što su o Dalmaciji napisali nekoliko stotina knjiga i brošura na svima evropskim jezicima. Da naši čitatelji vide, kako Talijani rade, navest ćemo ovde knjige, koje su samo za poslednja dva mjeseca izdale za propagandu u Italiji:

U Rimu je štampana knjiga »Dalmacija« od profesora Emanuela Fabrovicā kao treće izdanje. Zadarski list »Il Littorio Dalmatico« od 13. augusta kaže, da su u tom izdanju dva nova poglavja: jedno o »nasilnom pohraćenju Dalmacije«, i drugo, koje dokazuje, kako je Dalmacija i sa čisto

pravnog gledišta italijanska, a ne jugoslovenska zemlja.

Takodje u Rimu — i to u poluzvaničnoj knjižari »La Libreria del Littorio« — izšla je knjiga dra Uga Morichinija »Il bacino adriatico e la Dalmazia« (Jadranski basen i Dalmacija), koja je samo prvi dio jedne veće publikacije. Zadarski »Il Littorio Dalmatico« od 13. augusta hvali pisca, što se potrudio da dokaže, da je Dalmacija — »ta treća obala Italije« — i s gledišta geopolitičke nauke sastavni dio Italije.

»Il Littorio Dalmatico« od 27. jula javlja da će u najkraće vrijeme izdati knjigu »La Dalmazia« od Attilia Lešanija, koja ima za cilj da »u Italiji svr više širi proznavanje Dalmacije«: to je »savršena rasprava fizičke, političke i privredne geografije te naše pokrajine«. Spomenuta knjiga opet je samo prva sveska jedne čitave serije budućih publikacija o talijanstvu Dalmacije.

U Puli izdati je u štampariji Mario Savorgnan prva sveska većega dijela: »Fioretti di libertà« (Cvijeće slobode), posvećena »uvijek latinskoj prošlosti« Dubrovačke Republike. Pisac je advokat Giambattista Marotti.

Za širenje dalmatinskog iridentizma pomoću istorije osnovano je posebno udruženje »Società Dalmata di storia patria« (Dalmatinski društvo za domaću istoriju) i posebni »Istoriski arhiv za Dalmaciju« (Archivio storico per la Dalmacia). Mjeseca jula ove godine izšla je već 76 sveska publikacije tog arhiva.

RIKARD KATALINIĆ JERETOV NA ČESKOM.

U julkom broju ugledne češke revije »Svetozor« štampan je prevod crticne našeg pjesnika Rikarda Katalinića Jeretova »Zvijers« (Dravec). Crticu je preveo Otto F. Babler, koji je ranije preveo na češki i Katalinićevu priču »Vučjaka«.

NAŠI MUZIČARI.

U 56. prilogu »Cerkvenega glazbenika« (1932) izšla je od našeg muzičara Davida Doktorića nabožna kompozicija zamješani zbor »Kar ima nebesko solnce«.

USPJESI FERDA DELAKA

Ferdo Delak, naš mladi i borbeni režiser, svojom je dramatizacijom Cankarevog »Hlapca Jerneja« uspio.

»Hlapac Jernej« davao se s uspihom u Ljubljani i Zagrebu, a kako sad javljuju novine spremi se prikazivanje u svim znatnijim slovenačkim mjestima.

KANTATA »SOČI«

Na svojem velikom koncertu 1. decembra izvodit će Celjsko pevsko društvo velikog Sattnerova kantatu »Soči« za solo, zbor i orkestar. Bit će to interesantna i značajna izved